

Hűsölni a napra mennek... Szegediek — a rák ellen

Hogy mennyire tudjuk sajnálni magunkat kánikula idején! Panasszal borítunk be minden asztalt a hivatalban, nyugős arccal kapaszkodunk a buszon, s izzadságtörölgetés közben, valljuk be őszintén, mind gyakrabban el-elröppen néhány káromkodás is. Az elmúlt héten hűsítő filmkockákkal vizsgáltuk olvasóinkat, most

pedig a vasöntődeből üzeni fotóriporterünk, Schmidt Andrea: erőfelé vasöntéskor 1300 fokot is mérnek testközépen, s a formázók több mint 10 tonna súlyt mozgatnak meg műszakonként. Aki pedig már végképp nem bírja a hőséget, mehet hűsölni a napra. Ugye, nem is olyan tűrhetetlen a helyzet a Széchenyi tér fái alatt...

Lent és fent

Dübörgő decibelek

„Mi, alulírottak, azzal a kéréssel fordulunk a Tisztelt Felügyelőséghez, hogy a Cs. utca lakóinak zajterhelését megvizsgálja — és panaszunk jogossága esetén — intézkedni sziveskedjenek.”

„Az M.-i vágóhid mellett lakunk, a hűtőberendezés éjjel-nappal üzemel, a lakásban megmaradni lehetetlen. Kérem, segítsenek!”

„Ha egyetlen éjszakát próbálnánk itt aludni, akkor bizonyára megértenék, végső kétségbeesésünkben kérjük, hogy végezzenek házukban zajmérését, avagy hallgassák meg a jobbról jövő cigányzene és a balról érkező beatzene kottáját.”

Levelek halmaza. Panaszok az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal Dél-alföldi Felügyelőségének címezve a lakásokhoz közel lévő üzemekről, az ajtó előtt dübörgő kamionokról, hűtő-fűtő és egyéb más gépekről, ordító erősítőkről, hangoskodó vendégekről, fület sérő és idegrendszer bántó zajokról.

A vizsgálómérnök Bézi Ferenc, a környezetvédelmi intézet „zajfelelőse” először az üzem területén cipeli körbekerítve a régi típusú rípor-termagzóhoz hasonló mérő-„szerkentyűt”. A műszer hol jobban, hol kevésbé leng ki, hűen követve az érzékeny mikrofont ért zaj váltakozó erősségét. Aztán a mérés folytatódik a gyár közvetlen közelében, bevezetve a munkát a szomszédságában épült lakóházak homlokzata előtt. Hogy mikor milyen érték a megengedett zajhatár, ez függ a lakóterület jellegétől. A sűrűn beépített városrészekben az ipari zaj nem haladhatja meg nappal az 55, éjjel pedig a 45 decibelt. A nyugalmasabb kertvárosokban a határérték pedig 50-40 decibel nappal, illetve éjszaka. E hangosodó világban ez még csak-csak elviselhető, s az ezeknél lényegesen magasabb decibeltámadás — 85 — károsítja csak a hallást. Az ez alatti érték azonban az idegrendszer

üzem gépi berendezése a megengedett értékénél. Teljesen mindegy azonban, hogy mennyivel lépi túl a megengedett határt, a felügyelőség kötelezi őket a zajcsökkentésre.

— És megteszik?

— Kénytelenek, hiszen a határidő lejártá után ismét kijövünk a „magnóval” és ha nem szorítják le a zajszintet a határértékre, akkor nem kevés bírságot fizetnek.

Új területe a környezet- és természetvédelemnek a zaj-és rezgésvédelem. Bár szakmai múltja másfél évtizedes, a jogszabály — amely környezetvédelmi szempontból rendez — két esztendővel ezelőtt született a két legfontosabb céllal: felderíteni, ellenőrizni a legfontosabb zajforrásokat, valamint megvizsgálni a természet csendjéül megfosztott ember panaszait. E vadonatúj munkát három megyében az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal Dél-alföldi Felügyelősége és a Környezetvédelmi Intézet szakemberei végzik. Kevesen vannak e munkára. Mindössze négyen. Velük „szemben” kétezer üzem, évente több tucat panasz, az újonnan telepítendő gyárak, berendezések „hangos terveinek” elbírálása...

— ...és a bírságok kiszabása, építkezések ellenőrzése, a közlekedés, az ipari berendezések zajszintjének mérése is a mi rezortunk — folytatja a sort Gelányi Nándor zajvédelmi felelős.

— Közlekedés. Úgy hiszem, sokat nem tehetnek a lakótelepek „udvarába” épült utak, körutak embergyöttrő hangossága ellen.

— A meglevőket elterelni vagy megszüntetni persze, hogy nem lehet, de „jó helyre irányítani” az újonnan építendőket igen. A régi építések enyhíteni lehet a zajt: megfelelő aszfaltburkolattal, sínek alá helyeztet gumipárnával, a sokszori megállások gátló zöldhullámmal.

— Gondolom, ugyanez érvényes a már régen zajongó üzemekre, gyárakra, ipari berendezésekre.

— Nem egészen, mert a zajvédelem e területen ered-

ményesebb. A gyárakat, üzemeket és minden egyéb zajkeltőt kényszeríteni lehet arra, hogy a határértékeket betartsák. Mi ehhez szakmai segítségét is ajánlunk. Ha így sem megy, akkor jön a bírság, s előbb-utóbb többbe kerül a lárma, mint a csendesebb élet megteremtése. Az új üzemek esetében pedig elvileg akusztikai tervezés szükséges, ami azt jelenti, hogy már a telepítésnél gondoskodni kell a zajvédelemről. Sokkal olcsóbb a kezdetnél ezt megtenni, mint később „zajtalanítani”.

Gépek és gépek. Lent és fent dübörgő decibelek. Csendessé tenni a világot immáron nemigen lehet. Tümpíteni az idegrendszerünket és fülünket bántó lármát, talán van mód. Manapság — sajnos — nem mondhatjuk: „nem történik semmi, csak csend van és az ember ásit.”

Kalocsai Katalin

Meghalt Mándoki János

Ismét egy tartalmas élet végére tett pontot a halál — Mándoki János, a Dél-alföldi Gázszolgáltató Vállalat párt-szervezetének titkára 1986. augusztus 12-én, 58 éves korában elhunyt.

Élete a mozgalommal elkötelezett munkásember élete volt. A tisztességet, a munkásember szeretetét, a becsületet, kötelességét, a jótudástól tanulta. Jó képességei a szűkös életmód mellett is hozzásegítették ahhoz, hogy elvégezze a négy polgárit. A háború után, 1946-ban letette a műszerész szakmunkás-vizsgát is. Már felnőtt fejével, 1954-ben bizonyítványt szerzett a közgazdasági technikumban. A szakmát a Szegedi Kenderfonógyárban kezdte és a jóképességű fiatalember 1949-től dolgozott az anyagkönyvelési osztályon. 1954-től a Szegedi Vasöntőde személyzeti osztályának vezetője volt. A Dégáz dolgozó 1969-ben ismerték meg, mint a személyzeti osztály emberi sorkokkal törődő munkatársát. Később az anyag- és áruforgalmi osztály vezetőjeként, majd 1975-től a párt-szervezet tit-

A kezdeményező, a városi tanács IV. pártalapszervezete, a Hazafias Népfőnt, a KISZ városi bizottságával, a szakszervezetek szegedi szakmaközi bizottságával, a Vöröskereszt városi vezetőségével karöltve, tavasszal hozzálátott, hogy újabb híveket szerezzen e nemes elhatározásnak, s főhívással fordult Szeged 500 más alapszervezetéhez. A vártnál, sajnos, akkor kevesebb segítőkész vállalkozó akadt.

Azóta azonban történt egy s más a rák elleni küzdelem szegedi harcainak jóvoltából. Hogy mi, arról kérdeztük Oravetz Istvánnét, a IV. pártalapszervezet titkárát. Megtudtuk, a terv: a Volán által följánlott autóbustsz mozgó onkológiai rendelővé alakítanak át — sikerrel kecsegtet. Ez a munka, melyet az Autófer vállalt, már javában folyik. A berendezés egy-egy darabja is megvan már. S a többi felszerelés? Hogy az ehhez szükséges pénz előteremtés, elhatározta az ipari város igazgatósága: öt forinttal emelik a nyári vásár belépőinek árát. A látogatók legtöbbje zokszó nélkül nyúlt a zsebébe, tudva, mire fordítják forintjait. Vége a vásárnak, s örömmel közölhetjük: összegyűlt a várt félmillió forint. Bizvást remélhetjük, hogy ösztöl föltünik a város utcáin, a megye félreeső településein is az emberi összefogás szép példájaként a kerekéken gördülő szűrőállomás. Így, aki önszántából nem jut el orvoshoz, ha a hegy megy Mohamedhez, talán könnyebben rászánja magát az akár életet mentő vizsgálatra.

Ennek az „okos” járműnek a birtokában még nagyobb sikerrel kecsegtethet a széles körű felvilágosító munka is, amelyet szintén feladatuknak tekintenek a betegség elleni küzdelem szegedi „hadvezérei”. Nem kis fába vágják a fejszéküket, mikor elhatározták: 40 ezer példányban sokszorosították azt a tájékoztatót, amelyet a megyei onkológus főorvos, Heteyi Pál írt a daganatos betegségekről, megelőzésükről, a korai főlismerés fontosságáról. A szándékot tett is követte. A Szegedi Nyomda, a Tisza Volán, a Délep, a MÁV, az Ativizig és a megyei tanács jóvoltából el is készülték — társadalmi munkában — ezek a kiadványok, amelyeket a főposta dolgozói a napokban eljuttatnak minden szegedi családhoz. Az időzítés nem véletlen: ezzel a jól szervezett, nemes célt szolgáló akcióval tiszteleg a vá-

Talán minden újságolvasó szegedi tudja: a daganatos betegségek elleni küzdelem támogatására „A rák ellen az emberért, a holnapért” néven társadalmi alapítványt hoztak létre fiatal festőművészek és egészségügyi dolgozók. Az Állami Ifjúsági és Sportbizottság felügyelete alatt működő alapítványhoz csatlakozott városunk is.

ros a Nemzetközi Rákellenes Unió augusztus 21. és 27. között Budapesten megtartandó, hovatovább emberi sorskérdéseket tárgyaló kongresszusa előtt.

Az egyéni felvilágosultság azonban — bármilyen fontos is — edes kevés önmagában az eredményes küzdelemhez. Vállalatok, intézmények egészségkárosító tevékenysége ellen egy-egy ember aligha tehet valamit. Éppen ezért örvendetes, hogy a Kőjál munkaesztésügyi és foglalkozási osztálya is följánlotta együttműködését az alapítványhoz csatlakozó szegediekkel: vállalták, hogy fölmérik a megyében működő ipari és mezőgazdasági üzemekben, hol, milyen rákkeltő vegyi anyagokat alkalmaznak és milyen mennyiségben. A vizsgálat eredményét közlik az egészségügy illetékeseivel, hogy fölhívják a figyelmet a

különösen veszélyes munkahelyekre, netán az onnan kikerülő árucikkre. Indokolt esetben ipari szakemberekkel is leülethetnek egy asztalhoz, hogy már a beruházások kezdetekor, egy-egy technológia bevezetésekor gondoljanak ezek egészségügyi következményeire is. Az esetlegesen előforduló betegségek gyógyításánál jól kevesebbe kerül a megelőzés, nem beszélve arról, hogy így tengernyi emberi szenvedést is „megspórolhatunk”.

Reményt keltő az a hír is, hogy az alapítványhoz csatlakozott a tanács másik három alapszervezete, melynek tagjai hivatalból is foglalkoznak a rehabilitációval. A művelődési, jogi, egészségügyi, igazgatási, munkaügyi szakemberek összefogásától az várható, hogy elképzeléseiket egyeztetve — közigazgatási tekintetben is közös nevezőre jutva — alakítják ki a szegedi daganatos betegek rehabilitációját.

További, újabb forintokat igénylő terveik is vannak az alapítvány szegedi tagjainak — természetesen olyanok, amelyek az itt élő emberek egészségét lennének hivatva védeni. Annál is inkább szükség lenne a helyi intézmények fokozottabb aktivitására, mert — tudvalevő — megyénk lakossága különösen csehül áll egészség dolgában...

Chikán Ágnes

A paprikaföldek felett lyukas a felhő

Tavaly ilyenkor már a raktárakat „söpörték ki”. Azokat, amelyekben örölt paprikát tároltak. Volt, aki nem kapott, s volt, aki háromszoros mennyiséget spájzolt be attól tartván, nem lesz majd mivel fűszereznie a paprikáskrumpliját. A hiányból eredeztethető és arra vissza is vezethető paprikafelvásárlási lázának gyorsan vége lett, ám hatása megmutatkozott az idei első félév vásárlásainál: sokkal kevesebbet vettünk júniusig, mint tavaly ilyenkor. Pedig lett volna miből. Csakhogy nekünk is volt tartalékunk otthon.

Szóval nincs vész az örölpaprika-fronton. A feldolgozó vállalat, nem számítva a magántermelőket, 80 partnerrel áll kapcsolatban. A szegedi táj-körzet paprikatermelő gazdaságaiban okulva a tavalyiakból, az idén nagyobb területen palántázták és vették végleges helyére a fűszernövényt. Körülbelül ötezer hektáron terem meg így az ország paprikafogyasztásának fele. Illetve ennire számítanak — a tényleges termőterület ugyanis nagyobb volt. Azért „volt”, mert bő három hete nem esett számottevő, valamirevaló eső a földekre. Márpedig a paprika fejlődésének épp a mostani stádiumában nélkülözhetetlen a víz. De hát — mondják a szakemberek — Szeged fölött mostanában lyukas a felhő.

Az ötezer hektár 15-18 százaléka adott a lehetőség az öntözésre, de ténylegesen öntözött paprikaföldnek csak 5-6 százalék nevezhető. (A gazdaságok természetesen mérlegelik, melyik növénykultúrát részesítik ilyen körülményben.) Milyen lesz hát a termés az idei körülmények között? Közepes, remélhetőleg. És ebből következően igen-igen nagy különbségek adódhatnak attól függően, kapott-e öntözést a föld, vagy sem. A 20-40 és a 180-200 mázsa hektáronkénti termés sem elképzelhetetlen!

A Mihályteleki Új Élet Tévesben például, ahol összesen 155 hektáron nevelnek fűszerpaprikát és ebből 120 hektárt öntöznek is, 50-60, illetve 100-120 mázsa számítanak hektáronként. Két önjáró berendezésük van, óránként tíz milliméternyi vizet juttatnak az ültetvényre. S mivel általában három óránként gurul tovább a a masina, a belocsolt paprikatövek mintha egy jó kiadás esőt kaptak volna. Igenám, de a gép ugyanarra a helyre kéthetente jut el újra!

Mindent összevetve a mi-hályteliekkel együttesen 200 vagon, saját termelésű és másoktól felvásárolt paprika szárítására tehetek igéretet. És bizakodnak, hogy előbb-utóbb csak befojtózik az a felhő...

P. K.

Munkahelyi étkeztetés

Sok a panasz a munkahelyi étkeztetésre, az ételek mennyiségére és minőségére egyaránt. A SZOT a Belkereskedelmi Minisztériummal közösen megbízta az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézetet, hogy állapítsa meg, a különféle fizikai igénybevétel mellett milyen mennyiségű és összetételű tápanyagra van szüksége a szervezetnek. Megállapították, hogy az optimális, ha a jelenlegi nagykereskedelmi élelmi-

szerárakon számítva a könnyű fizikai munkát végzők és a szellemi dolgozók főétkeztetéséhez naponta 17 forint 50 fillér, a közepesen nehéz munkát végzők ebédjéhez 21 forint 50 fillér, a nehéz fizikai munkások menüjéhez pedig 29 forint értékű nyersanyagot használnak fel. A SZOT és a Belkereskedelmi Minisztérium javasolja, hogy a munkahelyi étkeztetésben közelítsék a nyersanyagnormákat az említett értékekhez.

Dél-alföldi Gázszolgáltató Vállalat